

PALESTINA, NABLUS – september 2016

POROČILO ENOMESEČNE IFMSA KLINIČNE IZMENJAVE

Ime, priimek, letnik:

Urša Čopi, 6. letnik (uchopy@gmail.com)

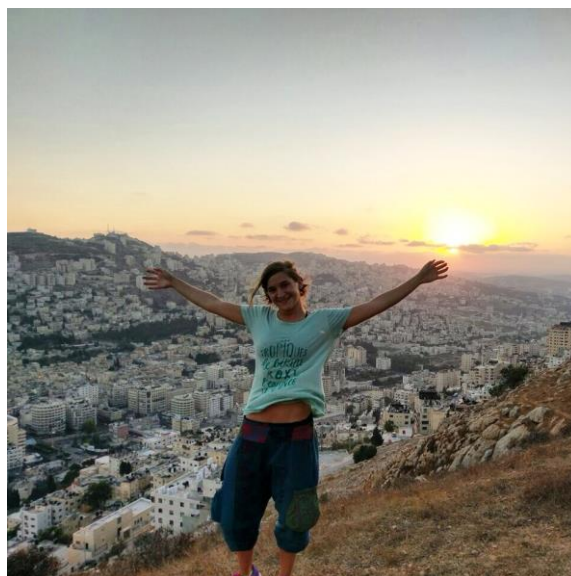
Čas izmenjave:

od 1. 9 do 30. 9. 2016

Kraj izmenjave

Nablus je mesto, stisnjeno med 2 griča (Ebal in Gerizim), s približno 120.000 prebivalci. Od Jeruzalema je oddaljeno 63 km proti severu. Je kulinarična prestolnica Zahodnega Brega (res, hrana je božanska! Nujno morate poskusiti kunafe.), znan pa je tudi po proizvodnji mila in olivnega olja.

Meni je bilo najbolj všeč staro mesto s svojimi ozkimi, tlakovanimi ulicami, skrivnimi prehodi, tuneli, starimi stavbami, kavarnicami in z živahno tržnico.

Slika 1: Pogled na Nablus iz griča Ebal

Viza

Za Izrael je potrebna viza, vendar jo dobite zastonj na letališču Ben Gurion, če priletite tja, ali na meji z Jordanijo, če letite v Amman in potem prečkate mejo z Izraelom na mejnih prehodih.

Ker se Nablus nahaja na Zahodnem Bregu, Palestinci in Izraelci pa so v konfliktni situaciji že kar precej časa (Palestina je okupirana država s strani Izraela), morate pričakovati, da vas bodo kar podrobno izprašali, preden boste dobili turistično B2 vizo, ki velja za 3 mesece. Jaz sem imela s sabo sprintane Invitation Letter, Letter of Support, Card of Acceptance in celo Proof of Enrollment. Ker sem imela vse podatke o izmenjavi pripravljene, so jih samo pregledali in me še dodatno opozorili, da je to samo turistična viza in da ne smem delati. Najboljše je, da ste pri spraševanju odkriti z odgovori in da imate pisna potrdila o poteku in dogovoru o izmenjavi.

Zdravje

Pred izmenjavo sem morala imeti dovoljšnje število protiteles proti hepatitisu B, to je pa tudi vse, kar so zahtevali. Jaz nisem imela nobenega dodatnega cepljenja, za potovalno lekarno pa priporočam, da vzamete Linex, ostalo pa po želji. Jaz sem imela s samo še Lekadol, a ga nisem potrebovala.

Varnost

Palestina je varna in (trenutno) relativno stabilna. Jaz sem se brez pomislekov vozila z avtobusi, taksiji ali servisi (skupinskimi taksiji).

Zvečer lahko hodiš sam okrog, je pa mogoče boljše, da si, če si dekle, rajši še z nekom.

To je muslimanska država, zato je dobro, če si dekle, da si bolj konzervativno oblečena (vedno dolge hlače ali dolga krila (nikakor ne kratkih hlač), lahko kratki rokavi, a brez preglobokega izreza, s sabo je mogoče dobro, da imaš vedno nek šal, da si lahko pokriješ gole roke, če je to potrebno).

Denar

V Palestini uporabljajo enako valuto kot v Izraelu, torej NIS (New Israeli Shekel). 1 € je približno 4.21 NIS. V Sloveniji se denarja ne da zamenjati, zato sem ga jaz zamenjala po prihodu na letališče. Najbolj ugodno je menjati denar na pošti, nikakor pa ne na bankah. Bankomatov je veliko (mislim, da je provizije okrog 6 NIS), so pa precej bolj vezani na VISO kot na MasterCard ali Maestro, zato bi svetovala, da imate VISO. V Nablusu je precej bankomatov, ki pripadajo JordanAmman Bank ali Cairo Bank – tam se ne da dvigovati NIS. Najboljše je, da poiščete roza bankomate Bank of Palestine.

Prevoz

Na dunajsko letališče sem prišla z GoOpti in za povratni prevoz odštela 50€ (z DŠMS popustom). Karto sem kupila preko STA potovanja, letela pa sem s Turkish Airlines z Dunaja, preko Istanbula na letališče Ben Gurion (Tel Aviv). Povratna karta me je stala 300€ z vključenim enostavnim zavarovanjem rizika odpovedi (prej kot boste karto kupili, cenejša bo – jaz sem jo približno mesec in pol pred odhodom). Iz letališča sem potem morala s sherutom (nekakšen skupinski taksi) do Jeruzalema (62 NIS), od tam z avtobusom št. 218 do Ramale (7.5 NIS) in iz Ramale z avtobusom do Nablusa (12 NIS).

Komunikacija pred izmenjavo

Komunikacija z LEO je potekala super, odgovori so bili zelo hitri. Kontaktirala sem ga jaz približno 3 tedne pred odhodom. Težava je bila mogoče pri natančnosti odgovorov: to, da bom morala sama priti iz letališča do Nablusa sem izvedela le kakšen dan prej, določene informacije v zvezi s prevozom

pa celo med samim prestopanjem avtobusov. Pred odhodom sem se počutila pripravljeno, med samim potovanjem od letališča do destinacije pa je bilo kar nekaj negotovosti in vprašanj. Se je pa vse dalo rešiti preko telefonov; s kontaktno osebo sem bila ves čas v stiku.

Sprejem s strani tujih študentov

Dva študenta sta me prišli iskat na avtobusno postajo v Nablusu in me potem prepeljala do stanovanja. Kontaktno osebo sem videla nekajkrat v prvem tednu in nekajkrat v zadnjem tednu, bil pa je ves čas dosegljiv preko Facebooka. Prvi dan me je tudi peljal v bolnico in me predstavil mentorju.

Nastanitev

Živela sem v dvosobnem stanovanju (dnevna soba s kuhinjo, kopalnica in spalnica z dvema enojnima posteljama), ki sem si ga delila z avstrijsko cimro, s katero sva bili skupaj na izmenjavi. Nahaja se približno 3 minute stran od bolnišnice, kar je bilo res odlično, ima internet, tekočo vodo in štedilnik. Tisto, kar je bilo malo manj prijetno je bilo to, da se je stanovanje nahajalo v napol dokončanem bloku, ki so ga v tem času še gradili, da je internet delal zelo slabo, da je na trenutke zmanjkalo elektrike in da je bilo stanje celotnega stanovanja ob prihodu katastrofalno umazano (naslednji dan sva imeli popolno "spomladansko čiščenje"). Prav tako v njem ni bilo skoraj nič posode za kuhanje (imeli sva 1 žlico, 1 skrivljeno vilico, 2 noža, en globok krožnik in čajnik za kuhanje čaja), zato sva bili prisiljeni jesti zunaj (sva prosili za več posode, vendar najina želja ni bila uslišana).

Prehrana

Dobila nisem nobenega toplega obroka ali žepnine namesto obroka. Večinoma sem jedla v eni od restavracij nasproti bolnišnice, ki so imele dobro in poceni hrano (od 3 do 15 NIS, odvisno, kaj sem jedla), ki je bila okusna in me je nasitila.

Slika 2: Rafidia Surgical Hospital

Delo v bolnišnici oz. inštitutu

Bila sem na oddelku urgentne medicine v bolnici Rafidia Surgical Hospital, ki je državna bolnišnica. Delo je potekalo od nedelje do četrтка (njihov vikend sta petek in sobota), začelo pa se je vsak dan ob 8:00 zjutraj in končalo ob 13:00 ali 14:00. Ker je to kirurška bolnišnica, je bila tudi urgencia kirurška, kar pomeni, da smo obravnavali veliko zvinov (gležnjeve), bolečin v sklepih (artroza kolen) in zlomov (gležnjeve, distalnega radiusa, kolkov, pelvisa), veliko je bilo tudi apendicitisov, renalnih in

abdominalnih kolik, travmatskih padcev iz višine, ki so zahtevali celostno obravnavo, opeklinskih ran, abscesov, okuženih kirurških ran, ureznin in razpočnih ran.

Zelo hitro sem ugotovila, da so dopoldnevi bolj mirni, saj je bilo na urgenci več zdravnikov in študentov kot bolnikov, zato sem začela hoditi na popoldansko izmeno od 14:00 do 19:00, kjer je bilo več različnih in zanimivih bolnikov in kjer sem lahko več samostojno delala. Lahko sem samostojno previjala opeklinske in druge rane, zašila manjše ureznine in razpočne rane, nastavljala venske kanile za periferni dostop, jemala kri, delala mavčne opornice in merila krvni tlak, kjer je bilo potrebno. Nekajkrat sem morala celo napisati kratko anamnezo, potek zdravljenja in terapijo v angleščini v njihov sistem.

Nekateri dnevi so bili zelo delovni, se je pa tudi zgodilo, da sem cel dan samo opazovala. Precej je bilo odvisno tudi od tega, kdo od zdravniške in sestrške ekipe je bil v isti izmeni kot sem bila jaz - nekateri so dovolili več, drugi manj.

Dvakrat smo imeli predavanja za študente o protibolečinski terapiji in najpogostejših zdravilih, ki jih uporabljajo na njihovi urgenci, z nami pa so tudi ponovili tehniko enostavnih šivov.

Največjo oviro je predstavljal jezik, saj arabščine ne govorim, bolniki pa ne govorijo angleško, zato anamneze nisem mogla samostojno jemati - vedno je moral biti zraven mene njihov študent ali pripravnik, ki je prevajal.

Angleško dobro govorijo študenti, pripravniki, specializanti in mlajši zdravniki, starejši pa ponavadi ne. Dobra stran njihovega zdravstvenega sistema je, da imajo vse medicinske izraze v angleščini, kar pomeni, da tudi če govorijo arabško, lahko iz teh izrazov približno ugotoviš, o čem govorijo, tako da lahko približno slediš toku pogovora.

Slika 3: Prazna jutranja urgenca, ki čaka bolnike

Slika 4: Ko ni bilo bolnikov, smo posteljo zasedle me

Mentorstvo

Moj mentor je bil dr. Abed Hashash, predstojnik oddelka. Z mano se ni pretirano ukvarjal, izrazito pozoren je bil samo prvi dan in nekaj zadnjih dni. Na oddelku je bil prisoten ves čas, vendar me je večino časa ignoriral, zato so bili moji pravi mentorji specializanti na kroženju in pripravniki, ki so bili v tem času na urgenci. Ti so se zelo potrudili s prevajanjem anamneze, podajanjem teorije in z razlago poteka zdravljenja.

Slika 5: Vaje iz šivanja

Socialni program

Najprej je bilo rečeno, da socialnega programa septembra ne bo, ker se je za študente zimski semester že začel, potem pa so ob mojem prihodu to spremenili in rekli, da se bodo potrudili, da ga bodo izpeljali. Peljali so nas na tri izlete: na ogled Jeriha in Mrtvega morja (celodnevni izlet), v Sebastiyu (eno popoldne) ter v vasici Yanun in Bourin (eno popoldne). Peljati bi nas morali tudi na dvodnevni izlet v Betlehem in Hebron, vendar sva jih z avstrijsko cimro zavrnila in se tja rajši napotili sami. Organizirali so tudi ogled begunskega kampa Balata, ki je največji v Nablusu.

Nekajkrat so nas tudi peljali v različne lokale v Nablusu v večernem času. Diskotek oni ne poznajo, prav tako ni mogoče kupiti oz. naročiti alkohola, ker je Palestina muslimanska država in jim njihova vera prepoveduje uživanje alkohola.

Izleti so bili organizirani na arabski način, zelo "iz danes na jutri", kar pomeni, da smo velikokrat šele okrog 22ih izvedeli, da gremo naslednji dan na izlet, ali pa smo za točno uro odhoda izvedeli 1 uro pred dejanskim odhodom. Ko se enkrat navadiš in to vzameš v zakup, se imaš precej super :).

Splošna ocena izmenjave

Izmenjava je bila v celotni gledano res super. Mogoče sem pričakovala, da bom na urgenci lahko delala več, ker so bili kakšni dnevi res dolgočasni, sem pa zato spoznala ogromno prijaznih, odprtih in gostoljubnih ljudi, s katerimi smo stkali kar močne vezi.

Obisk Palestine in Izraela je bil res nepozabna izkušnja, slika pa popolnoma drugačna od tiste, ki jo rišejo mediji.

Mogoče bi rekla le to: če si izberete to izmenjavo, si ne izberite meseca septembra, ker se takrat njihovim študentom že začne zimski semester, so precej zasedeni, nimajo veliko časa zate, poleg tega pa imajo tudi vaje na oddelkih, kar pomeni, da se zdravniki ne ukvarjajo toliko z vami in ni toliko dela za vas, ker ga "poberejo" domači študenti.

Potrebnik

Nujno vzeti s sabo:

- Letter of Invitation, Letter of Support, Card of Acceptance, Proof of Enrollment - za lažje pridobivanje vize (če vse ostalo pozabite, ne pozabite tega, ker bo drugače zelo težko dobiti vizo, sploh če jim v štartu poveste, da greste v Palestino)
- odklenjen telefon, ki dopušča uporabo palestinske SIM kartice
- mobilno aplikacijo [maps.me](https://www.google.com/maps.me), ki ima zelo podroben offline zemljevid Palestine (GoogleMaps tukaj popolnoma odpove)

Malo manj nujno, pa vsekakor priporočljivo (jaz sem to storila):

- preko emaila kontaktirati slovensko veleposlaništvo v Tel Avivu (vta@gov.si) in Urad RS v Palestini (milko.dolinsek@gov.si) in jim sporočiti, od kdaj do kdaj boste v Palestini - toliko, da vedo, da ste tam, če se kaj slučajno zaplete
- overovljeno fotokopijo potnega lista

Približna razdelitev stroškov

Letalska karta in prevoz do dunajskega letališča in nazaj: 350 EUR

Prevoz od letališča Ben Gurion do Nablusa in nazaj: 50 EUR

Hrana: 200 EUR

Transport (taksiji): 10 EUR

Družabni program: 50 EUR

Ostali izdatki (nakupovanje): do 150 EUR